

STORTINGET

Innst. 445 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:236 S (2020–2021)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Helge André Njåstad, Himanshu Gulati, Hanne Dyveke Søttar, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland om globale og nasjonale tiltak for renere hav og håndtering av plast

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen spesifisere statsforvalterens ansvar og koordinerende oppgave i arbeidet mot marin forsøpling.
2. Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig strategi og handlingsplan mot marin forsøpling.
3. Stortinget ber regjeringen gi faglig støtte og veiledning til kommunene som utarbeider egne plast-handlingsplaner mot marin forsøpling.
4. Stortinget ber regjeringen utrede en incentivordning for at flere frivillige, inkludert lag- og organisasjoner, vil bidra til rydding av plast.
5. Stortinget ber regjeringen skjerpe straffen mot dumping av avfall fra skip langs norskekysten.
6. Stortinget ber regjeringen arbeide for en forpliktende global avtale mot plastforsøpling i havet.
7. Stortinget ber regjeringen prioritere at en større andel av eksisterende bistandsmidler går til konkrete tiltak rettet mot marin forsøpling.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Ruth Grung, Else-May Norderhus og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, viser til representantforslaget om å iverksette en rekke nasjonale og globale tiltak med det formål å stoppe marin plastforsøpling. Plastforsøpling er en av verdens raskest voksende miljøkriser. Det er et naturproblem, et klimaproblem og et folkehelseproblem som det haster å få bukt med både nasjonalt og globalt.

Komiteen viser til at de norske havområdene er en del av et sammenhengende havsystem, og at det som skjer i andre deler av verdenshavene også påvirker norske havområder. Komiteen viser til at hele dette systemet er utsatt for både klimaendringer og andre storskala påvirkninger, som for eksempel plast i havet.

Komiteen viser også til FNs klimapanel som bekrefter at havet er på vei inn i en ny tilstand, med stigende temperaturer, surere havvann, mindre oksygen, redusert biologisk produksjon og endringer i havsirkula-

sjonen. I tillegg varsles en akselererende økning i det globale havnivået.

Videre viser komiteen til viktigheten av nasjonale tiltak og internasjonale avtaler om å redusere bruken av plast, og til økende fokus på rydding av strender og tiltak for å fjerne plasten som finnes i havet i dag.

Komiteen viser for øvrig til brev av 26. april 2021 fra statsråd Sveinung Rotevatn. Brevet er vedlagt innstillingen.

Komiteen viser til de trusler havmiljøet står overfor i dag både når det gjelder marin plastforsøpling og klimaendringer, og at vi har et særskilt forvaltningsansvar for å sikre vel fungerende marine økosystemer, rene hav og ren kyst. Endringer i havmiljøet påvirker også grunnlaget for fremtidens havnæringer, og kunnskap om endringene og vår evne til å forutse og motvirke dem er en forutsetning for å ta vare på miljøverdiene i havet og sikre bærekraftig bruk og utvikling i fremtiden.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at man på verdensbasis anslår at mellom 8–10 millioner tonn plast havner i havet årlig, og at man per i dag ikke har nok kunnskap om skadevirkninger dette medfører for både livet i havet og menneskene.

Disse medlemmer viser til at regjeringen siden 2013 har jobbet målrettet med å motvirke marin forsøpling og spredning av plast både nasjonalt og globalt. Strategi mot marin forsøpling (plaststrategien) ble lagt frem i Meld. St. 45 (2016–2017) hvor en rekke nye nasjonale og internasjonale tiltak mot marin forsøpling ble presentert. Videre ble Meld. St. 22 (2016–2017) om hav i utenriks- og utviklingspolitikken lagt frem, med fokus på hvordan utviklingspolitikken kan støtte opp under norske havinteresser og bidra til å nå FNs bærekraftsmål. Meld. St. 22 (2019–2020) om helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene ser viktige næringer for norsk økonomi som fiskeri og havbruk, skipsfart og petroleumsvirksomhet i sammenheng med hensyn til miljøet og økosystemene i havet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at stadig flere kommuner i Norge jobber med egne handlingsplaner mot marin forsøpling og med tiltak som kan redusere eller stanse utslippene som kommer fra lokale kilder. En god dialog med regjeringen om råd, og om hvilke muligheter kommunene har til å iverksette tiltak og andre anbefalinger, vil være viktig for mange kommuner også i det videre arbeidet med lokal plastforurensning.

Disse medlemmer viser til at staten bidrar med tilskuddsmidler hvor frivillige lag og foreninger får tilskudd for å gjennomføre ryddeaksjoner og drive fore-

byggende tiltak, og at det i løpet av de siste årene har vært et sterkt økende engasjement mot plastforurensning i samfunnet som også bidrar til betydelige private midler til formålet.

Disse medlemmer viser til forslaget om å øke andelen bistandsmidler til tiltak rettet mot marin forsøpling i andre land, og gjør oppmerksom på bistandsprogrammet mot marin forsøpling og mikroplast som regjeringen lanserte i 2018, der regjeringen over 6 år skal bruke 1,6 mrd. kroner for å redusere omfanget av marin forsøpling i utviklingsland. Norge har i tillegg siden 2014 vært en sterk pådriver under FNs miljøforsamling (UNEA) for et mer forpliktende globalt samarbeid for å bekjempe marin forsøpling.

Disse medlemmer viser videre til regjeringens nye plaststrategi som legges fram sommeren 2021. Dette er en strategi som også er regjeringens handlingsplan mot marin plastforurensning, der tiltak for plast som ender opp i miljøet og tiltak mot spredning av mikroplast presenteres. Her vil også Statsforvalterens rolle i arbeidet mot marin forsøpling utdypes.

Komiteen viser til at hvert år havner mellom åtte og tolv millioner tonn plast i havet. Det tilsvarer over 15 tonn hvert eneste minutt. Komiteen mener det er en trussel både mot dyreliv i havet, men også mot mennesker. Komiteen er bekymret for det faktum at plastforsøplingen er økende, og plast på avveie er vår tids største miljøutfordring.

Komiteen er også bekymret for de problemer som er forårsaket av plastforsøpling og dens innvirkning på fisk, fugl, sjøpattedyr og økosystemet generelt. Komiteen viser til at informasjonen en har om kilder til marin forsøpling i Norge, kommer i hovedsak fra frivillig strandrydding. Det er særlig avfall fra fiskeri og havbruk, samt forbrukerrelatert avfall en finner i naturen. Komiteen mener det derfor er viktige produktkategorier å sikre kontroll over.

Komiteen viser til at kunnskapsnivået om forsøpling er generelt likevel svært mangelfullt, og det finnes for eksempel veldig lite data om forsøplingen av havbunnen i havet og langs kysten.

Komiteen mener det er mange gode initiativ for strandrydding, og vil fremheve at frivillige gjør en formidabel innsats. Komiteen viser til at strandrydding engasjerer hele det norske folk, er holdningsskapende og øker terskelen for selv å forsøple.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, opplever at det er utfordrende å få en helhetlig og samlet ansvarsfordeling mellom aktørene for rydding av kysten. Statsforvalteren har fått ansvar for å koordinere arbeidet, men disse medlemmer viser til at det er ikke spesifisert hvor-

dan. Flertallet mener kommuner og renovasjonsselskaper bør ha et definert ansvar og en aktiv rolle.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener også det er viktig at det utarbeides forpliktende internasjonale avtaler som hindrer plastforsøpling. Disse medlemmer mener det er naturlig å bruke større deler av eksisterende bistandsmidler på å bekjempe problemet og mener regjeringen må ta en mer aktiv rolle overfor mottakere av bistandsmidler hvor en formidler klare krav og forventninger til landene som mottar bistand. Videre mener disse medlemmer at man bør holde igjen bistandsmidler til land som ikke forplikter seg til og setter inn effektive tiltak mot marin forsøpling.

Disse medlemmer mener også at straffene for organisert marin forsøpling, som for eksempel dumping av avfall fra skip, må skjerpes, og mener regjeringen bør vurdere en karantenetid for utenlandske skip som forsøpler langs norskekysten og innføre strengere sanksjoner.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen spesifisere statsforvalterens ansvar og koordinerende oppgave i arbeidet mot marin forsøpling.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig strategi og handlingsplan mot marin forsøpling.»

«Stortinget ber regjeringen gi faglig støtte og veiledning til kommunene som utarbeider egne plasthandlingsplaner mot marin forsøpling.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en incentivordning for at flere frivillige, inkludert lag og organisasjoner, vil bidra til rydding av plast.»

«Stortinget ber regjeringen arbeide for en forpliktende global avtale mot plastforsøpling i havet.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å skjerpe straffen for dumping av avfall fra skip langs norskekysten.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen prioritere at en større andel av eksisterende bistandsmidler går til konkrete tiltak rettet mot marin forsøpling.»

«Stortinget ber regjeringen holde igjen bistandsmidler til land som ikke har forplikter seg til, og ikke setter inn, effektive tiltak mot marin forsøpling.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at det er bred tverrpolitisk enighet på dette feltet, og at forslagene på flere punkt er i tråd med eller likner på tidligere forslag som er fremmet og har fått flertall i Stortinget. Flertallet vil vise til forslaget om statsforvalterens ansvar og koordinerende rolle, og er enige i at ansvarsfordelingen når det gjelder håndtering av marin forsøpling, fremstår som litt uklar.

Flertallet har vært opptatt av hvor uheldig det er at for eksempel frivillige blir sittende igjen med regningen for å kjøre vekk avfall etter ryddeaksjoner. Flertallet mener at både klarere ansvarsfordeling og økonomiske ordninger kunne ryddet opp i dette og initiert at flere tok del i arbeidet mot plastforsøpling.

På denne bakgrunn vil flertallet fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre en tilskuddsordning som dekker kostnadene forbundet med leveranser av avfall etter frivillige ryddeaksjoner. Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.»

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, hilser velkommen forslaget fra Fremskrittspartiet om å øke innsatsen i kampen mot bekjempelsen av plastforurensning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at i forslaget skriver forslagsstillerne helt korrekt:

«Hvert år havner mellom åtte og tolv millioner tonn plast i havet. Det tilsvarer over 15 tonn hvert eneste minutt. Det er en trussel både mot dyreliv som lever i havet, men også mot mennesker. Plastforsøplingen er økende, og plast på avveie er vår tids største miljøutfordring. Forslagsstillerne er bekymret for miljøproblemer forårsaket av plastforsøpling og dens innvirkning på fisk, fugl, sjøpattedyr og økosystemet generelt. Plast omdannes etter hvert til mikroplast og nanoplast.»

Disse medlemmer mener imidlertid at handling er viktigere enn ord, også i kampen mot plastfor-

søplingen. Og her svikter Fremskrittspartiet totalt. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ikke vil gjøre noe med en av de desidert største kildene til plastforurensning fra Norge, gummigranulat fra kunstgressbanene.

Disse medlemmer viser til at den nest største kilden til plastforurensning av havet fra den norske landjorda er gummigranulat fra norske kunstgressbaner. Nye tall fra Miljødirektoratet viser at det sannsynligvis kommer 3 000 tonn gummigranulat ut i naturen fra kunstgressbanene, kanskje så mye som opp mot 10 000 tonn ifølge en fersk rapport.

Disse medlemmer håper Fremskrittspartiet framover faktisk vil gjøre noe med de miljøproblemene de angivelig er så bekymret for, ikke bare prate om dem.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne hilser forslagsstillernes initiativ for å redusere plastforsøpling velkommen. Samtidig finner disse medlemmer grunn til å sette spørsmålsteget ved hvor dypt engasjementet stikker.

Disse medlemmer viser til Mepex-rapporten «Kartlegging av landbaserte mikroplastkilder i Norge og oppdatering av utslippsestimater», utgitt 26. april 2021, som slår fast at spredningen av mikroplast til naturen er vesentlig større enn tidligere antatt. Den største kilden er dekkslitasje og veistøv, som gir et anslått utslipp på 8 300 tonn mikroplast i naturen hvert år. Likevel har disse medlemmer merket seg at Fremskrittspartiet er blant de ivrigste forkjemperne på Stortinget for mer bilkjøring og veiutbygging i Norge, som vil føre til økte utslipp av mikroplast.

Den nest største kilden til utslipp av mikroplast er, ifølge samme rapport, spredning av gummigranulat fra kunstgressbaner.

Disse medlemmer har ikke merket seg et eneste initiativ fra forslagsstillerne om å begrense spredning av de nevnte kildene til mikroplastforurensning. Derfor anser disse medlemmer Fremskrittspartiets plutselige plastengasjement som noe hult, all den tid partiet verken støtter forslag fremmet for Stortinget om miljøvennlige alternativer til gummigranulat, eller forslag om å begrense bilkjøring og veibygging – og dermed spredning av mikroplast.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget om hvordan redusert veitrafikk og en sterkere satsing på sykkel, gange og kollektivtrafikk kan bidra til å redusere spredningen av mikroplast i naturen som følge av reduserte utslipp fra dekkslitasje og veistøv.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen prioritere at en større andel av eksisterende bistandsmidler går til konkrete tiltak rettet mot marin forsøpling.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen holde igjen bistandsmidler til land som ikke har forplikter seg til, og ikke setter inn, effektive tiltak mot marin forsøpling.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget om hvordan redusert veitrafikk og en sterkere satsing på sykkel, gange og kollektivtrafikk kan bidra til å redusere spredningen av mikroplast i naturen som følge av reduserte utslipp fra dekkslitasje og veistøv.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I–V fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding VI og VII fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen spesifisere statsforvalterens ansvar og koordinerende oppgave i arbeidet mot marin forsøpling.

II

Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig strategi og handlingsplan mot marin forsøpling.

III

Stortinget ber regjeringen gi faglig støtte og veiledning til kommunene som utarbeider egne plast-handlingsplaner mot marin forsøpling.

IV

Stortinget ber regjeringen utrede en incentivordning for at flere frivillige, inkludert lag og organisasjoner, vil bidra til rydding av plast.

V

Stortinget ber regjeringen arbeide for en forpliktende global avtale mot plastforsøpling i havet.

VI

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å skjerpe straffen for dumping av avfall fra skip langs norskekysten.

VII

Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre en tilskuddsordning som dekker kostnadene forbundet med leveranser av avfall etter frivillige ryddeaksjoner. Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 18. mai 2021

Ketil Kjenseth

leder

Aase Simonsen

ordfører

VEDLEGG

**DET KONGELEGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT**

Statsråden

Energi- og miljøkomitéen
Stortinget

0026 Oslo

Dykkar ref

Vår ref
21/1254-

Dato
26. april 2021

Vedrørende representantforslag 236 S (2020-2021) om globale og nasjonale tiltak for reinare hav og handtering av plast

Eg visar til Stortingets brev av 19. april 2021 til klima- og miljøministeren om globale og nasjonale tiltak for reinare hav og handtering av plastavfall.

Som representantane peiker på er marin plastforsøpling eit av vår tids raskast aukande miljøproblem og eg deler deira uro for miljøkonsekvensane forårsaka av plastforsøpling på marine økosystem.

Regjeringa har sidan 2013 arbeida målretta med å motvirke marin forsøpling og spreining av mikroplast og fått på plass ei rad tiltak både global, regionalt og nasjonalt.

Fleire av dei tiltaka som representantane foreslår vil omfattast av regjeringas nye plaststrategi, som vil leggjast fram sommaren 2021. Strategien tek ei heilskapleg tilnærming og har som formål å nytte plast som ressurs meir effektivt og samstundes redusere plastforureining til miljøet. Strategien vil òg fremje målretta tiltak på tvers av heile livsløpet for plastprodukta, fremme tiltak for å betre nytte plastavfall som ressurs og motverke forureining.

Strategien vil vere regjeringas handlingsplan mot marin plastforureining og for tiltak når plastavfall endar opp i miljøet og ved akutt forureining. Strategien vil òg innehalde tiltak mot spreining av mikroplast. Han bygger vidare på plaststrategien i den siste avfallsmeldinga, Meld. St. 45 (2016-2017) "Avfall som ressurs".

Statsforvaltaren gir råd om gjennomføring av opprydding i verneområda, auka regional koordinering og samling av aktørar for felles planlegging. Statsforvaltaren kan òg bidra med

relevant informasjon om regelverk, avfallshandtering, avgjerd i verneområde og HMS etc. Det er noko regjeringa vil omtale i den nye plaststrategien, kor det òg vert utgreia om rollar og organisering av dette arbeidet.

Fleire kommunar i Noreg har allereie sett i gang med å utvikle eigne handlingsplanar mot marin forsøpling, noko som er positivt. Mykje plastavfall som finst langs kysten vår, og særleg i dei sørlege områda av landet, kjem frå lokale kjelder. I tillegg til gjeldande nasjonale tiltak, meiner regjeringa at det er kommunane som er nærast til å vurdere kva ytterlegare tiltak dei kan iverksette retta mot sine eigne kjelder. Til dømes kan kommunar som er vertskap for store idrettsarrangement eller festivalar på kommunal grunn, rette tiltak mot forsøpling av plast frå slike arrangement. Kommunar kan òg nytta anskaffingsregelverket til mellom anna å redusere bruken av eingongsartiklar i plast. Det finnes og ei rekke kunnskapsprodukt og ressursar tilgjengeleg for aktørar som kommunar, og som kan nyttas i arbeidet med å utvikle eigne handlingsplanar. Regjeringa ynskjer òg velkommen dialog med dei kommunane som treng meir rettleiing.

Staten sin rolle overfor det frivillige er å leggje til rette. Det gjer Staten blant anna gjennom ei tilskotsordning kor ein kan søke støtte til gjennomføring av ryddeaksjonar og førebyggjande tiltak, samt refusjonsordninga som Hold Norge Rent forvaltar. Staten gir òg Hold Norge Rent driftsstøtte. Vidare er det digitale verktøyet "Rydde", som både finns som ei nettløysing og ein app, eit viktig hjelpemiddel der dei frivillige kan samordna seg. Staten har gjennom opprettinga av Senter for oljevern og marint miljø, styrka arbeidet med desse verktøya. Staten har no vedtatt at frå 1. januar 2022 skal Senter for oljevern og marint miljø leggest om til eit eget nasjonalt senter for marin forsøpling, underlagt Klima- og miljødepartementet. Korleis leggja til rette for det frivillige arbeidet, er eit av tema som vil bli behandla i omtala av oppryddingsarbeid i plaststrategien. Det finns i dag òg mykje private midlar som brukast til opprydding i Noreg.

Sidan 2014 har regjeringa arbeida målretta for sterkare globale pliktar for å motverke marin plastforsøpling og spreining av mikroplast, gjennom initiativ til vedtak under FNs miljøforsamling og gjennom å styrke eksisterande avtaler og mekanismar slik som Basel-konvensjonen om grensekryssande transport av farleg avfall og anna avfall. Dei nordiske miljøministrane var dei fyste til å ta tydeleg til orde for ein ny global avtale mot marin forsøpling allereie i 2019. Ei nordisk utgreiing vart lansert hausten 2020 om kva element som kan inngå i ein slik ny avtale.

Det siste året har ein sett ei rask utvikling i talet på land som tar til orde for ein ny global plastavtale. Noreg arbeider tett saman med EU og ei rekke andre land frå ulike regionar for at FNs miljøforsamling på sitt femte møte i februar 2022 skal vedta ein forhandlingsprosess fram mot ein ny avtale. Noreg ynskjer at ein ny avtale skal vere ambisiøs og leggje til grunn ein heilskapleg tilnærming til både sjøgrunna og landgrunna kjelder og som pliktar land til å samarbeide over tid.

Regjeringa vil òg leggje fram ein strategi for sirkulær økonomi våren 2021. Denne vil mellom anna innehalde tiltak for å fremje ein sirkulær økonomi for plast i takt med arbeidet i EU for

meir berekraftige produkt og meir berekraftig forbruk. På sikt er det den mest effektive og varige måten å redusere marin forsøpling og spreining av mikroplast i miljøet.

Når det gjeld dumping av avfall frå skip, er dette forboden, både etter skipstryggelikslova og internasjonalt regelverk. Slik dumping er eit globalt miljøproblem, og brot på regelverket blir rekna som alvorleg. Også allmennpreventive omsyn inneber at det skal reagerast strengt i desse sakene. Ved brot på regelverket kan det reagerast både med administrative sanksjonar, som gebyr, og straff. Sjøfartsdirektoratet har i fleire tilfelle gitt gebyr for dumping av avfall frå skip. Gebyra har vore i storleiksorden frå kr. 77 506 (minimumsgebyret) opp til kr. 500 000. Det blir i desse sakene òg lagt vekt på mengde og kva slags avfall det gjeld. Utslepp av til dømes plast, som har låg nedbrytingsevne i naturen, verkar skjerpande ved utmålinga av gebyret.

Handhevinga av regelverket er likevel utfordrande fordi brota i dei fleste tilfelle er vanskeleg å oppdage og bevise. Dumping av avfall skjer gjerne ikkje kystnært, men i norsk økonomisk sone, som strekk seg ut til 200 nautiske mil utanfor grunnlinjene og utgjer eit område på om lag 2 millionar kvadratkilometer. I nokre tilfelle finn vi seinare flak med avfall som på grunn av merking kan sporast til eit einskild skip, men ofte er det vanskeleg å bevise kva for skip avfallet kjem frå. Dette er likevel utfordringar regjeringa tar alvorleg.

Etter skipstryggelikslova § 54 kan utanlandske skip bli nekta tilgang til norsk sjøterritorium, altså territorialfarvatnet, som strekk seg ut til 12 nautiske mil. Dei fleste aktuelle utanlandske fartøy opererer i norsk økonomisk sone, utan at dei normalt kommer inn i norsk territorialfarvatn. Vidare har fartøya uavhengig av om dei er pålagt karantene likevel etter havrettskonvensjonen rett til uskuldig gjennomfart i territorialfarvatnet. Karantene som verkemiddel blir difor vurdert som lite effektivt og vanskeleg å handheve i desse sakene.

Når det gjelder forslaget om å auke delen av bistandsbudsjettet til arbeidet med marin forsøpling, visar Utanriksdepartementet til følgande:

"Norge har en lederrolle i det internasjonale arbeidet mot marin forsøpling. I tillegg til å arbeide for en internasjonal avtale mot dette problemet har regjeringen lansert et bistandsprogram mot marin forsøpling. Regjeringen vil bruke 1,6 mrd. kroner på programmet i perioden 2019-2024. Formålet med programmet er å forebygge og kraftig redusere omfanget av marin forsøpling fra store kilder i utviklingsland. For å nå denne målsettingen, fokuserer innsatsen på fire delmål:

- 1. Avfallshåndtering av plastavfall i samarbeidsland er forbedret*
- 2. Utvalgte kystsoner og elver er ryddet for avfall og dette avfallet er forsvarlig håndtert*
- 3. Næringslivets egeninnsats for bærekraftig produksjon, forbruk og forsvarlig avfallshåndtering er styrket*

4. *Globale forpliktelser og nasjonale og regionale virkemidler for å forhindre marin forsøpling og mikroplast er styrket*

Innsatsen rettes mot folkerike og økonomisk raskt voksende land i Asia med lange kystlinjer. Her er problemet med marin forsøpling aller størst. I tillegg rettes forebyggende tiltak mot land med raskt voksende økonomier i Afrika. Små øystater mottar også støtte til prosjekter for å styrke avfallshåndtering og opprydning i strandsonen. Korona-pandemien har forsterket problemene med marin forsøpling på grunn av sterk økning i plastforurensing fra smittevernutstyr. Ifølge nyeste offisielle statistikk for havsatsingen utgjorde tiltak mot marin forsøpling 241 millioner kroner (28 % av den samlede havbistanden) i 2019. Vi planlegger for å videreføre denne ambisiøse satsingen og opprettholde totalrammen for bistandsprogrammet."

Med helsing

Sveinung Rotevatn

